

1. ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸੰਖਿਆ ਹੈ : The smallest counting number is

- (a) 0 (b) 1 (c) 10 (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (None of these)

2. ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੋ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਅੰਤਰ ਹੈ:

The difference of the smallest three-digit number and the largest two-digit number is

- (a) 100 (b) 1 (c) 10 (d) 99

3. 0, 8, 5, 9 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਬਣੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਚਾਰ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ

The largest four-digit number formed by the digits 0, 8, 5, 9 is

- (a) 8059 (b) 9850 (c) 9580 (d) 5890

4. ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ:

The difference between the largest three-digit number and the largest three-digit number with distinct digits is

- (a) 10 (b) 0 (c) 12 (d) 13

5. 4 ਅੰਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹਨ: The total number of 4-digit numbers is

- (a) 8999 (b) 9000 (c) 8000 (d) 9999

6. ਬਿਨਾਂ ਦੁਹਰਾਏ, 3, 5, 9 ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਬਣੀ 3 ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇਗੀ:

The number of 3-digit numbers formed by using digits 3, 5, 9, taking each digit exactly once, is

- (a) 3 (b) 4 (c) 5 (d) 6

7. 658742 ਵਿੱਚ 7 ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਮੁੱਲ ਅਤੇ ਅੰਕਿਤ ਮੁੱਲ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਹੈ:

The difference between the place value and face value of 7 in 658742 is

- (a) 0 (b) 42 (c) 735 (d) 693

8. 53432 ਵਿੱਚ 3 ਦੇ ਸਥਾਨਕ ਮੁੱਲਾਂ ਦਾ ਗੁਣਨਫਲ ਹੈ: The product of the place values of both 3's in 53432 is

- (a) 9000 (b) 90000 (c) 10000 (d) 99000

9. ਸੰਖਿਆ 8685 ਨੂੰ ਸਥਾਨਕ ਮੁੱਲ ਸਾਰਣੀ ਉੱਪਰ ਦਰਸਾਓ।

Choose the place value chart showing the number 8685:

1)

ਹਜ਼ਾਰ		ਇਕਾਈਆਂ		
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ	ਹਜ਼ਾਰ	ਸੈਂਕੜਾ	ਦਹਾਈ	ਇਕਾਈ
	8	6	5	8

2)

ਹਜ਼ਾਰ		ਇਕਾਈਆਂ		
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ	ਹਜ਼ਾਰ	ਸੈਂਕੜਾ	ਦਹਾਈ	ਇਕਾਈ
	8	6	8	5

3)

ਹਜ਼ਾਰ		ਇਕਾਈਆਂ		
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ	ਹਜ਼ਾਰ	ਸੈਂਕੜਾ	ਦਹਾਈ	ਇਕਾਈ
	6	5	8	8

4)

ਹਜ਼ਾਰ		ਇਕਾਈਆਂ		
ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ	ਹਜ਼ਾਰ	ਸੈਂਕੜਾ	ਦਹਾਈ	ਇਕਾਈ
	6	8	8	5

10.
ਸੰਖਿਆ

19578 ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਰੂਪ ਹੈ : The expanded form of the number 19578 is

- a) $1 \times 100000 + 9 \times 1000 + 5 \times 100 + 7 \times 10 + 8 \times 1$ b) $1 \times 10000 + 9 \times 1000 + 5 \times 100 + 7 \times 10 + 8 \times 1$
c) $1 \times 10000 + 9 \times 100 + 5 \times 10 + 7 \times 10 + 8 \times 1$ d) $1 \times 1000000 + 9 \times 1000 + 5 \times 100 + 7 \times 10 + 8 \times 1$

11. ਇੱਕ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? How many centimeters makes up one kilometer?

- a) 100 b) 1000 c) 10000 d) 100000

12. ਇੱਕ ਕਰੋੜ ਕਿਸ ਦੀ ਅਗੇਤਰ ਸੰਖਿਆ ਹੈ? One crore is successor of:

- a) ਇੱਕ ਲੱਖ (One lakh) b) ਪੰਜ-ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ (five-digit greatest number)
c) ਇੱਕ ਮਿਲੀਅਨ (one million) d) ਸੱਤ- ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ (seven-digit greatest number)

13. 847,9754,8320, 571 ਦਾ ਵੱਧਦਾ ਕ੍ਰਮ ਹੈ : Ascending order of 847,9754,8320, 571 is:

- a) 571,847, 8320, 9754 b) 571, 8320, 847, 9754
c) 9754, 847, 8320, 571 d) 9754, 8320, 847, 571

14. ਸੱਤਰ ਹਜ਼ਾਰ ਤਿੰਨ ਸੌ ਇੱਕ ਨੂੰ ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ:

Seventy thousand three hundred one is written in numeral form as:

- a) 7000301 b) 70301 c) 70003001 d) 7003001

15. ਵੋਟਾਂ ਦੇਰਾਨ ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ 5765 ਵੋਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਸਦੇ ਨੇੜਲੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ 3427 ਵੋਟਾਂ

ਮਿਲੀਆਂ। ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਤੋਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਜਿੱਤਿਆ? In an election, the successful candidate registered 5765 votes and his nearest rival secured 3427. By what margin did the successful candidate won the votes?

16. ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਖਬਾਰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਛਪਦਾ ਹੈ। ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਵਿੱਚ 13 ਪੰਨੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰੋਜ਼ਾਨਾ 11980 ਕਾਪੀਆਂ ਛਪਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੱਸੋ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੇ ਪੰਨੇ ਛਪਦੇ ਹਨ? A newspaper is published every day in a town. One copy of that newspaper contain 13 pages and 11980 copies are printed daily. How many total pages are printed daily?

17. ਇੱਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਖਿਡਾਰੀ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ 6978 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਇੱਛਾ 10,000 ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਹੈ। ਉਸਨੂੰ ਹੋਰ ਕਿੰਨੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਬਣਾਉਣੀਆਂ ਪੈਣਗੀਆਂ? A famous cricket player has so far scored 6978 runs in the test matches. He wishes to complete 10,000 runs. How many more runs he need?

Worksheet-2 -ਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ (Whole numbers)

1. 1 ਮਿਲੀਅਨ ਦਾ ਪਿਛੇਤਰ ਹੈ: The predecessor of 1 million is:

- a) 99999 b) 999999 c) 1000001 d) 9999

2. ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੇ ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਖਿਆ ਦੀ ਅਗੇਤਰ ਅਤੇ ਪਿਛੇਤਰ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਗੁਣਨਫਲ ਹੈ:

The product of the predecessor and successor of the greatest two-digit number is

- a) 9800 b) 9700 c) 9900 d) 900

3. ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਅਗੇਤਰ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਪਿਛੇਤਰ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ:

The sum of successor of the greatest three-digit number and predecessor of smallest three-digit number is:

- a) 1099 b) 1101 c) 1100 d) 1001

4. 22 ਅਤੇ 54 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ:

The number of whole numbers between 22 and 54 is:

- a) 31 b) 32 c) 42 d) 30

5. ਕਿਹੜੀ ਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆ ਦੀ ਪਿਛੇਤਰ ਸੰਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ? Which whole number does not have predecessor?

- a) 0 b) -1 c) 2 d) 1

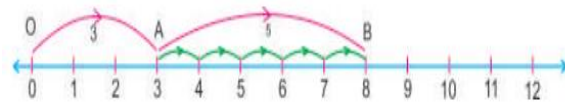
6. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸੰਖਿਆ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?

Which one is the least natural number amongst the following?

- a) 1 b) 2 c) 3 d) 0

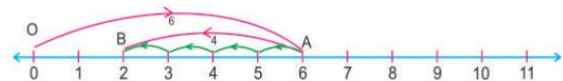
7. ਦਿੱਤੀ ਸੰਖਿਆ-ਰੇਖਾ ਦਰਸਾ ਰਹੀ ਹੈ: The number line is representing

- a) $3+5$ b) 3×5 c) $5-8$ d) $15\div 5$

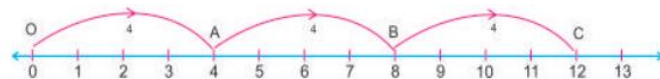
8. ਦਿੱਤੀ ਸੰਖਿਆ-ਰੇਖਾ ਦਰਸਾ ਰਹੀ ਹੈ: The number line is representing

- a) $2+4$ b) 2×3 c) $6-4$ d) $4-6$

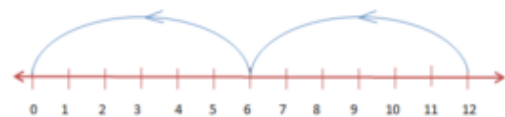
9. ਦਿੱਤੀ ਸੰਖਿਆ-ਰੇਖਾ ਦਰਸਾ ਰਹੀ ਹੈ: The number line is representing

- a) $3+9$ b) 3×4 c) $12-4$ d) $12\div 4$

10. ਦਿੱਤੀ ਸੰਖਿਆ-ਰੇਖਾ ਦਰਸਾ ਰਹੀ ਹੈ: The number line is representing:

- a) 6×2 b) $12\div 2$ c) 3×4 d) $2\div 12$

11. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ ਖਿੱਚੋ। Draw a number line to represent each of the following on it.

- a) $3+2$ b) $8-3$ c) 3×3 d) 3×5 e) $9\div 3$ f) $10\div 2$

Worksheet-3- ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਖੇਡਣਾ(Playing with Numbers)

1. ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ 15 ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਘਟਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਤਾਂ ਨਤੀਜਾ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

If you subtract the smallest prime number from 15, What is the result?

- (a) 12 (b) 13 (c) 14 (d) 10

2. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆ 7 ਦਾ ਗੁਣਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਿਸਤ ਸੰਖਿਆ ਵੀ ਹੈ?

Which of the following numbers is both a multiple of 7 and an even number?

- (a) 14 (b) 21 (c) 35 (d) 49

3. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆ ਅਭਾਜ-ਜੋੜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ? Which of the following are not twin-primes?

- (a) 3, 5 (b) 5, 7 (c) 11, 13 (d) 17, 23

4. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਹਿ-ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹਨ? Which of the following are co-primes?

- (a) 8,10 (b) 9,10 (c) 6,8 (d) 15,18

5. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆ ਹੈ? Which of the following is a prime number?

- (a) 63 (b) 35 (c) 23 (d) 49

6. 90 ਅਤੇ 100 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ: The number of primes between 90 and 100 is:

- (a) 0 (b) 1 (c) 2 (d) 3

7. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਆਦਰਸ਼ ਸੰਖਿਆ ਹੈ? Which of the following is a perfect number?

- (a) 16 (b) 8 (c) 24 (d) 28

8. ਕੁੱਲ ਜਿਸਤ ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹਨ: The total number of even prime numbers is

- (a) 0 (b) 1 (c) 2 (d) ਅਨੰਤ(unlimited)

9. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ 4 ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? Which of the following is divisible by 4?

- (a) 8675231 (b) 9843212 (c) 1234567 (d) 543123

10. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ 6 ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? Which of the following is divisible by 6?

- (a) 790842 (b) 6871902 (c) 4598216 (d) 5634956

11. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆ 9 ਨਾਲ ਵੰਡੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ? Which of the following is divisible by 9?

- (a) 9076185 (b) 92106345 (c) 10349576 (d) 95103476

12. ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ 11 ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? Which of the following is divisible by 11?

- (a) 1111111 (b) 22222222 (c) 3333333 (d) 4444444

13. ਜੇਕਰ $1*548$ 3 ਨਾਲ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ * ਮੁੱਲ ਹੋਵੇਗਾ: If $1*548$ is divisible by 3, then * can take the value

- (a) 0 (b) 2 (c) 7 (d) 8

14. 60 ਅਤੇ 75 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ ਹੈ: The sum of prime numbers between 60 and 75 is:

- (a) 199 (b) 201 (c) 211 (d) 272

15. ਦੋ ਲਗਾਤਾਰ ਪ੍ਰਾਕ੍ਰਿਤਿਕ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮ.ਸ.ਵ ਹੈ: The HCF of two consecutive natural numbers is:

- (a) 0 (b) 1 (c) 2 (d) ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (can't be determined)

16. ਦੋ ਲਗਾਤਾਰ ਜਿਸਤ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮ.ਸ.ਵ ਹੈ: The HCF of two consecutive even numbers is:

- (a) 1 (b) 2 (c) 0 (d) ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (can't be determined)

17. ਜੇਕਰ x ਅਤੇ y ਦੋ ਸਹਿ-ਅਭਾਜ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਲ.ਸ.ਵ ਹੈ: If x and y are two co-primes, then their LCM is:

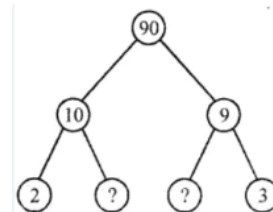
- (a) xy (b) $x + y$ (c) x/y (d) 1

18. ਜੇਕਰ ਦੋ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਮ.ਸ.ਵ 16 ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਗੁਣਨਫਲ 3072 ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਲ.ਸ.ਵ ਹੈ: If the HCF of two number is 16 and their product is 3072, then their LCM is:

- (a) 182 (b) 192 (c) 12 (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (None of these)

19. ਖਾਲੀ ਥਾਵਾਂ ਭਰੋ: Fill in the boxes:

- a) 5,3 (b) 2,3 (c) 5,2 (d) 2,2

20. ਉਹ ਵੱਡੀ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਪਤਾ ਕਰੋ ਜਿਸ ਨਾਲ 135, 245 ਅਤੇ 385 ਨੂੰ ਭਾਗ

ਦੇਣ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ 5 ਬਾਕੀ ਬਚੇ। Find the greatest number that divides 135, 245 and 385, leaving a remainder 5 in each case

21. ਇੱਕ ਕਮਰੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ, ਚੌੜਾਈ ਅਤੇ ਉਚਾਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 8 ਮੀਟਰ 25 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ, 6 ਮੀਟਰ 75 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਅਤੇ 4 ਮੀਟਰ 50 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਬਾ ਫੀਤਾ ਪਤਾ ਕਰੋ ਜੋ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨੋਂ ਵਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ-ਪੂਰਾ ਮਾਪ ਸਕੇ। The length, breath and height of a room are 8 m 25 cm, 6 m 75 cm and 4 m, 50 cm, respectively. Find the longest which can measure the three dimensions of the room exactly.

22. ਤਿੰਨ ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਉਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਪਤਾ ਕਰੋ ਜੋ 18, 24 ਅਤੇ 36 ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਪੂਰੀ ਵੰਡੀ ਜਾਵੇ। Find the greatest three digit number exactly divisible by 18,24 and 36.

23. ਤਿੰਨ ਲੜਕੇ ਇੱਕ ਹੀ ਸਥਾਨ ਤੋਂ ਇੱਕੋ ਵਾਰ ਕਦਮ ਉਠਾ ਕੇ ਚਲਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਦਾ ਮਾਪ ਕਰਮਵਾਰ 56 ਸਮ, 70 ਸਮ ਅਤੇ 63 ਸਮ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬਿੰਦੂ ਤੋਂ ਕਿਸ ਦੂਰੀ ਤੇ ਉਹ ਫਿਰ ਇੱਕੋ ਕਦਮ ਰੱਖਣਗੇ?

Three boys step up together from the same spot, their steps measure 56 cm, 70 cm and 63 cm respectively. At what distance from the starting point will they again step together?

Worksheet-4-ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ(Integers)

1. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸੱਚ ਹੈ? Which of the following statement is true?

- (a) $-7 > -5$ (b) $-7 < -5$ (c) $(-7) + (-5) > 0$ (d) $(-7) - (-5) > 0$

2. -2 ਤੋਂ 5 ਘੱਟ : 5 less than -2 :

- (a) 3 (b) -3 (c) -7 (d) 7

3. -22 ਦਾ ਅਗੇਤਰ ਹੈ: The successor of -22 is:

- (a) -23 (b) -21 (c) 23 (d) 21

4. ਜੇਕਰ ਦੋ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ -26 ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ 14 ਹੈ, ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆ ਹੈ: If

the sum of two integers is -26 and one of them is 14 , then the other integer is:

- (a) -12 (b) 12 (c) -40 (d) 40

5. 0 ਵਿੱਚੋਂ -5 ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ 'ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ : On subtracting -5 from 0 , we get:

- (a) -5 (b) 5 (c) 50 (d) 0

6. $(-16) + 14 - (-13) =$

- (a) -11 (b) 12 (c) 11 (d) -15

7. -1 ਦਾ ਜੋੜਾਤਮਕ ਉਲਟ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? What will be the additive inverse of -1 ?

- a) 1 b) 0 c) -1 d) -2

8. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆ ਰਿਣਾਤਮਕ ਹੈ? Which of the following will be a negative?

- a) $-48+30$ b) $-40+40$ c) $-48+79$ d) $48+(-39)$

9. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਘਟਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਹਨ? Which of the following set of numbers is in descending order?

- a) 1, 0, -1 , -2 b) 0, 1, 2, 3 c) 2, -2 , 1, -1 d) -3 , -2 , -1 , 0

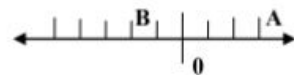
10. 3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੱਖਣ ਦਾ ਉਲਟ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? What will be the opposite of 3 km South?

- a) 3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉੱਤਰ(3 km north) b) 3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ(3 km north-east)
c) 3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੱਛਮ(3 km west) d) 3 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਪੂਰਬ(3 km east)

11. ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ A ਅਤੇ B ਦੁਆਰਾ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਕਿਹੜੀ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

What number is being represented by points A and B respectively on the number line?

- a) 3, 2 b) 3, -2 c) 2, 3 d) -3, -2

12. ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ -1 ਦੇ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਕਦਮ ਚਲਣ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: Two

steps to the right of -1 on the number line gives :

- a) 1 b) 0 c) -3 d) 3

13. -6 ਅਤੇ 6 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ: The number of whole numbers between -6 and 6 is:

- a) 11 b) 10 c) 6 d) 5

14. ਕਿਸ ਸੰਖਿਆ ਦੀ ਅਗੇਤਰ ਸੰਖਿਆ -187 ਹੈ: -187 is the predecessor of:

- a) -186 b) -188 c) 188 d) 186

15. ਇੱਕ ਲੇਟਵੀਂ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਵੇਂ A, -2 ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਖਿਆਂ ਰੇਖਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਓ। Integers are represented on a horizontal line as shown where A represents -2 with reference to the number line. Answer the following questions.

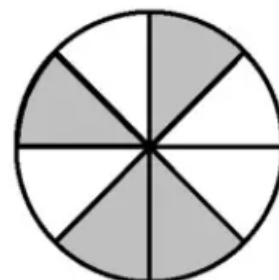

- a) -3 ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਬਿੰਦੂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ? Which point represent -3?
- b) ਬਿੰਦੂ B ਦੇ ਉਲਟ ਬਿੰਦੂ ਪਤਾ ਕਰੋ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ P ਦਿਓ? Locate the point, which represents the opposite of B and name it P?
- c) ਬਿੰਦੂਆਂ, C ਅਤੇ E ਲਈ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਲਿਖੋ? Write integers for the points, C and E?
- d) ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਅੰਕਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸ ਬਿੰਦੂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ? Which point marked on the number line has the least value?

16. ਹੱਲ ਕਰੋ: Solve:

- a) $(-13) + 32$ b) $(-8) - 1$ c) $4 - 2 + 2 - 4 - 2 + 2$ d) $4 - (-9) + 7 - (-3)$

Worksheet-5- ਭੰਨਾਂ (Fractions)

1. ਦਿੱਤੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਛਾਇਆ ਅੰਕਿਤ ਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਈ ਭਿੰਨ ਨੂੰ ਲਿਖੋ:

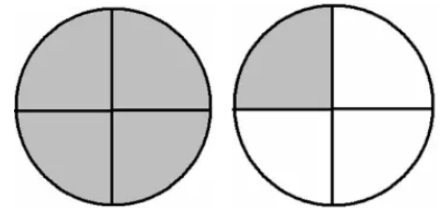
Write the fractions represented by the shaded portion in the given figure:

- (a) $\frac{1}{4}$ (b) $\frac{2}{4}$ (c) $\frac{3}{4}$ (d) $2\frac{1}{4}$

2. ਦਿੱਤੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਛਾਇਆ ਅੰਕਿਤ ਭਾਗ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਈ ਭਿੰਨ ਨੂੰ ਲਿਖੋ:

Write the fractions represented by the shaded portion in the given figure:

- (a) $\frac{1}{4}$ (b) $\frac{3}{4}$ (c) $\frac{2}{4}$ (d) $1\frac{1}{4}$

3. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਉਚਿਤ ਭਿੰਨ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? Which of the following is a proper fraction?

- (a) $\frac{4}{3}$ (b) $\frac{3}{4}$ (c) $\frac{13}{4}$ (d) $2\frac{3}{4}$

4. ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਇੱਕ ਦਿਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਭਿੰਨ ਹੈ?

What fraction of a day is eight hours?

- a) $\frac{1}{2}$ b) $\frac{1}{3}$ c) $\frac{1}{4}$ d) $\frac{2}{3}$

5. ਤੱਤ: $\frac{7}{11}$ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਭਿੰਨ ਹੈ। Assertion: $\frac{7}{11}$ is a proper fraction.

ਤਰਕ: ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਭਿੰਨ ਵਿੱਚ, ਅੰਸ਼ ਹਰ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। Reason: In a proper fraction, numerator is greater than the denominator.

a) ਤੱਤ ਸੱਚ ਹੈ, ਪਰ ਤਰਕ ਗਲਤ ਹੈ। Assertion is true, but reason is false.

b) ਤੱਤ ਗਲਤ ਹੈ, ਪਰ ਤਰਕ ਸੱਚ ਹੈ। Assertion is false, but reason is true.

c) ਤੱਤ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੋਵੇਂ ਸੱਚ ਹਨ। Both assertion and reason are true.

d) ਤੱਤ ਅਤੇ ਤਰਕ ਦੋਵੇਂ ਗਲਤ ਹਨ। Both assertion and reason are false.

6. $\frac{3}{5}$ ਦੀ ਤੁੱਲ ਭਿੰਨ ਹੈ: A fraction equivalent to $\frac{3}{5}$ is

- (a) $\frac{3+2}{5+2}$ (b) $\frac{3-2}{5-2}$ (c) $\frac{3 \times 2}{5 \times 2}$ (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (None of these)

7. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਮਾਨ ਭਿੰਨਾਂ ਹਨ? Which of the following are like fractions?

- (a) $\frac{3}{5}, \frac{3}{7}, \frac{3}{11}, \frac{3}{16}$ (b) $\frac{5}{11}, \frac{7}{11}, \frac{15}{11}, \frac{2}{11}$ (c) $2, \frac{3}{4}, \frac{4}{5}, \frac{6}{7}$ (d) None of these

8. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਭਿੰਨ ਕਿਹੜੀ ਹੈ? Which of the following fractions is the smallest?

- (a) $\frac{4}{9}$ (b) $\frac{3}{5}$ (c) $\frac{3}{7}$ (d) $\frac{1}{2}$

9. $\frac{1}{3} + \frac{1}{3} =$

- (a) $\frac{1}{3}$ (b) $\frac{2}{3}$ (c) $\frac{1}{6}$ (d) $\frac{2}{6}$

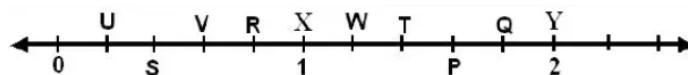
10. $3\frac{2}{3} - 3\frac{1}{7} =$

- (a) $\frac{11}{3}$ (b) $\frac{11}{7}$ (c) $\frac{11}{21}$ (d) $\frac{11}{6}$

11. ਸੰਖਿਆ ਰੇਖਾ 'ਤੇ ਬਿੰਦੂ P, Q, R, S, T, U, N, V ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ ਕਿ $US=SV=VR$ ਅਤੇ $VT=TP=PQ$, ਤਾਂ

The points P, Q, R, S, T, U, N, V on the number line are such that $US=SV=VR$ and $WT=TP=PQ$, then

12. ਬਿੰਦੂ P ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਈ ਭਿੰਨ ਹੈ:

The fraction represented by P is:

- a) $\frac{6}{5}$ b) $\frac{9}{5}$ c) $\frac{8}{5}$ d) $\frac{7}{5}$

13. ਬਿੰਦੂ W ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਈ ਭਿੰਨ ਹੈ: The fraction represented by W is

- a) $\frac{6}{5}$ b) $\frac{9}{5}$ c) $\frac{8}{5}$ d) $\frac{7}{5}$

14. ਸਾਕਸ਼ੀ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ $\frac{1}{3}$ ਹਿੱਸਾ ਕਾਰ ਰਾਹੀਂ, $\frac{1}{5}$ ਹਿੱਸਾ ਰਿਕਸ਼ਾ ਰਾਹੀਂ, ਅਤੇ $\frac{2}{15}$ ਹਿੱਸਾ ਪੈਦਲ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਕਰੋ ਕਿ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਦਾ ਵੱਧ ਹਿੱਸਾ ਕਿਹੜੇ ਸਾਧਨ ਰਾਹੀਂ ਤੈਅ ਕੀਤਾ? Sakshi covered $\frac{1}{3}$ of her journey by car, $\frac{1}{5}$ by Rikshaw and $\frac{2}{15}$ on foot, find by which means she covered the major part of her journey?

15. ਸੋਫੀਆ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ $\frac{3}{8}$ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੌੜੀ। ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ $2\frac{7}{10}$ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੌੜੀ। ਉਹ ਉਸ ਦਿਨ ਕਿੰਨਾ ਦੌੜੀ?

Sophia and $\frac{3}{8}$ km in the morning and $2\frac{7}{10}$ km in the evening. How much did she run in that day?

16. ਇੱਕ $3\frac{3}{4}$ ਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਤਾਰ ਦਾ ਟੁਕੜਾ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਟੁਕੜਾ $2\frac{5}{6}$ ਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰਾ ਟੁਕੜਾ ਕਿੰਨਾ ਲੰਬਾ ਹੈ? A piece of wire $3\frac{3}{4}$ m long broke into two pieces. One piece was $2\frac{5}{6}$ m long. How long is the other piece?
17. ਪੰਕਜ ਨੇ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ₹ $11\frac{1}{2}$, ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੈਂਸਲ ₹ $2\frac{3}{4}$ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਡੱਬੀ ₹ $6\frac{2}{5}$ ਵਿੱਚ ਖਰੀਦੀ। ਉਸਨੇ ਕਿੰਨੇ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ? Pankaj bought a notebook for ₹ $11\frac{1}{2}$, pencil for ₹ $2\frac{3}{4}$ and a colour box for ₹ $6\frac{2}{5}$. How much money did he spent?

Worksheet-6- ਦਸ਼ਮਲਵ (Decimals)

1. 1 m =

- (a) 0.1 km (b) 0.01 km (c) 0.001 km (d) 0.0001 km

2. 2 kg 5 gm =

- (a) 2.5 kg (b) 2.05 kg (c) 2.005 kg (d) 2.6 kg

3. 52 ਰੁਪਏ ਅਤੇ 2 ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਦਸ਼ਮਲਵ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖਦੇ ਹਾਂ ?

Which of the following represents the decimal form of 52 rupees and 2 paise ?

- (a) Rs 52.2 (b) Rs 522 (c) Rs 52.02 (d) Rs 52.20

4. ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਦਸ਼ਮਲਵ ਸਮਾਨ ਹਨ? Which of the following are like decimals?

- (a) 5.5, 5.05, 5.005, 5.50 (b) 5.5, 0.55, 5.55, 5.555
(c) 5.5, 6.6, 7.7, 8.8 (d) 0.5, 0.56, 0.567, 0.5678

5. 2.3, 2.03, 2.33, 2.05 ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਦਸ਼ਮਲਵ ਸੰਖਿਆ ਵੱਡੀ ਹੈ? Which is greater among 2.3, 2.03, 2.33, 2.05?

- (a) 2.3 (b) 2.03 (c) 2.33 (d) 2.05

6. ਪੈਨ 'A' ਦਾ ਭਾਰ 21.6 ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ ਅਤੇ ਪੈਨ 'B' ਦਾ ਭਾਰ 21.58 ਗ੍ਰਾਮ ਹੈ। ਕਿਹੜੇ ਪੈਨ ਦਾ ਭਾਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ?

The weight of pen 'A' is 21.6 grams and that of pen 'B' is 21.58 grams. Which pen is heavier?

- a) A (b) B
c) ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹੈ (Both pens have equal weight)
d) ਤੁਲਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ (comparison not possible)

7. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਦਸ਼ਮਲਵ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਘੱਟਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਹਨ?

Which of the following numerals are in descending order:

- a) 0.434, 0.48, 0.344, 0.349 (b) 0.494, 0.49, 0.41, 0.4

c) 0.345, 0.33, 0.3, 0.434 d) 0.4, 0.31, 0.410, 0.444

8. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਦਸ਼ਮਲਵ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ? Which of the following decimal number is the greatest?

a) 0.291 b) 0.219 c) 0.038 d) 0.182

9. $27.65 + 18.402 - 2.39 + 7.63 = \dots\dots\dots$

a) 21.691 b) 216.91 c) 56.072 d) 51.292

10. ਜੇਕਰ $185 \times 28 = 5180$ ਹੋਵੇ ਤਾਂ $18.5 \times 2.8 = \dots\dots\dots$

If $185 \times 28 = 5180$ then $18.5 \times 2.8 = \dots\dots\dots$

a) 0.5180 b) 51.80 c) 518.0 d) 5.180

11. ਤਿੰਨ ਥੈਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 45 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ, 38.16 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਅਤੇ 47.258 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਚਾਵਲ ਹਨ। ਥੈਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚਾਵਲ ਦਾ ਕੁੱਲ ਭਾਰ ਕਿੰਨਾ ਹੈ?

Three bags contain 45 KG, 38.16 KG and 47.258 KG of rice, respectively. What is the total weight of the rice in the bags?

12. ਰਮਨ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਦੀ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਉਚਾਈ 1.64 ਮੀਟਰ ਅਤੇ 0.98 ਮੀਟਰ ਹੈ। ਆਸ਼ੀਸ਼ ਰਮਨ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਛੋਟਾ ਹੈ?

The height of Raman and Ashish are 1.64 m and 0.98 m respectively. How much Ashish is shorter than Raman?

13. 25 ਮੀਟਰ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਰਿਬਨ ਵਿੱਚੋਂ 8.2 ਮੀਟਰ ਅਤੇ 5.65 ਮੀਟਰ ਦੇ ਦੋ ਟੁਕੜੇ ਕੱਟੇ ਗਏ। ਬਾਕੀ ਬੱਚੇ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਪਤਾ ਕਰੋ।

From a ribbon of length 25 m, two pieces of 8.2 m and 5.65 m were cut. Find the length of the remaining part.

14. ਸਮਰ ਨੇ ਸਵੇਰੇ 3 ਕਿ.ਮੀ. 450 ਮੀ. ਸਵੇਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 2 ਕਿ. ਮੀ. 585 ਮੀਟਰ ਸੈਰ ਕੀਤੀ। ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ?

Samar walked 3 km, 450 m in morning and 2 km, 585 m in evening. How much distance did he walk in all?

15. ਇੱਕ 18.56 ਮੀ. ਲੰਬੇ ਰਿਬਨ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ। ਜੇਕਰ ਦੋ ਟੁਕੜਿਆਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 8.75 ਮੀ. ਅਤੇ 3.125 ਮੀ. ਹੈ। ਤੀਜੇ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਪਤਾ ਕਰੋ।

A piece of 18.56 m long ribbon is cut into three pieces if the length of two pieces are 8.7 m and 3.125 m respectively. Find the length of the third piece.

Worksheet-7-ਬੀਜ ਗਣਿਤ ਵਿਅੰਜਕ(Algebraic Expressions)

1. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਖਿਆ ਨਾਲ਼ ਬਣਿਆ ਵਿਅੰਜਕ ਹਨ?

Which out of the following is expression with numbers only?

- (a) $y + 3$ (b) $(7 \times 20) - 8z$ (c) $5(21 - 7) + 7 \times 2$ (d) $5m$

2. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿਅੰਜਕ ਸਿਰਫ਼ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨਾਲ਼ ਬਣਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ? ਹੈ? Which of the following is not an expression with numbers only?

- a) $2 \times 3 + x$ b) $2 + 3 \times 4$ c) $2 \times 3 + 4 \times 5$ d) $2 + 4 \times 5$

3. 'ਸੰਖਿਆ x ਦੇ ਦੁੱਗਣੇ ਅਤੇ 5 ਦਾ ਜੋੜ' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: 5 more than twice a number x is written as:

- (a) $5 + x + 2$ (b) $2x + 5$ (c) $2x - 5$ (d) $5x + 2$

4. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ $2n - 1$ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ? Which of the following does ' $2n - 1$ ' represent?

(a) n ਅਤੇ 2 ਦੇ ਗੁਣਨਫਲ ਵਿੱਚੋਂ 1 ਘਟਾਉਣਾ | 1 subtracted from the product of n and 2.

(b) n ਦੇ ਦੁੱਗਣੇ ਅਤੇ 2 ਦਾ ਅੰਤਰ | The difference of two times n and 2.

(c) 1 ਅਤੇ $2n$ ਦਾ ਜੋੜ | $2n$ added to 1.

(d) n ਨੂੰ 2 ਵਿੱਚੋਂ ਘਟਾਉਣਾ | n subtracted from 2.

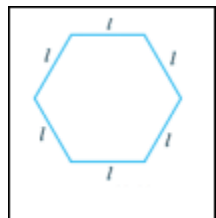
5. "F" ਅੱਖਰ ਦੇ n ਪੈਟਰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਮਾਚਿਸ ਦੀਆਂ ਤਿਲੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੋਵੇਗੀ: Number of matchsticks required to make n number of pattern of "F":

- (a) $4n$ (b) $3n$ (c) $6n$ (d) $5n$

6. ਇੱਕ ਸਮਛੇਤ੍ਰਜ ਦੀ ਇੱਕ ਭੁਜਾ l ਨਾਲ਼ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ l ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਲਿਖੋ।

The side of a regular hexagon is denoted by l . Express the perimeter of the hexagon using l .

- a) l b) $6l$ c) l^6 d) l^2

7. ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਦਾ ਵਿਆਸ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸਦਾ ਅਰਧ-ਵਿਆਸ $\frac{r}{2}$ ਹੈ। The diameter of a circle whose radius is

$\frac{r}{2}$ is equal to

- a) r b) $\frac{r}{4}$ c) r^2 d) $2r$

8. ਇੱਕ ਟੋਕਰੀ ਵਿੱਚ x ਸੇਬ ਹਨ। ਅਜਿਹੀਆਂ 5 ਟੋਕਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਸੇਬ ਹਨ? A basket has x apples, how many apples are there in 5 baskets?

- (a) 5 (b) $5x$ (c) $6x$ (d) x

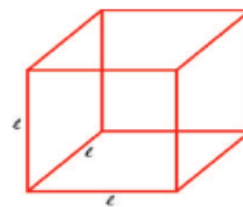
9. ਮੰਨ ਲਓ ਮੀਨਾ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਉਮਰ y ਸਾਲ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ 5 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ? Take Meena's present age to be y years, what will be her age 5 years from now?

- (a) $y+5$ (b) $\frac{y}{5}$ (c) $y-5$ (d) $5y$

10. ਆਇਤਾਕਾਰ ਹਾਲ ਦੀ ਲੰਬਾਈ, ਹਾਲ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਦੇ ਤਿੰਨ ਗੁਣਾ ਨਾਲੋਂ 4 ਮੀਟਰ ਘੱਟ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਚੌੜਾਈ 'b' ਮੀਟਰ ਹੈ ਤਾਂ ਲੰਬਾਈ ਕਿੰਨੀ ਹੈ? The length of rectangular hall is 4 metres less than three times the breadth of the hall. What is the length if the breadth is 'b' metres?

- a) $b+4$ b) $b-4$ c) $3b-4$ d) $3b+4$

11. ਘਣ ਦੇ ਛੇ ਫਲਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਵਰਗ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਘਣ ਦੇ ਇੱਕ ਕਿਨਾਰੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ' l ' ਹੈ, ਘਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਲੰਬਾਈ l ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪਤਾ ਕਰੋ। The cube has six faces and all of them are identical squares. If l is the length of an edge of a cube, find the total length of all edges of the cube in terms of l .

12. ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆਂ ਲਈ ਵਿਅੰਜਕ ਲਿਖੋ: Give expression for the following:

i) x ਵਿੱਚੋਂ 12 ਨੂੰ ਘਟਾਇਆ ਗਿਆ। 12 is subtracted from x .

ii) y ਵਿੱਚੋਂ 8 ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। 8 is added to y .

iii) p ਨੂੰ -2 ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। p is multiplied by -2.

iv) a ਨੂੰ -5 ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਿੱਚ 3 ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ। a is multiplied by -5 and three is added to the result.

v) l ਨੂੰ 2 ਨਾਲ ਗੁਣਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ 7 ਨਾਲ ਭਾਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। l is multiplied by 2 and then divided by 7.

13. ਵਾਸੂ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਉਮਰ x ਸਾਲ ਹੈ। ਹੇਠਾਂ ਲਿਖਿਆਂ ਨੂੰ ਬੀਜ ਗਣਿਤਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਓ। Vasu's present age is x year. Express the following in algebraic equation:

i) 6 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਵਾਸੂ ਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ? What will be Vasu's age after 6 years?

ii) 3 ਸਾਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੀ ਉਮਰ ਕਿੰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ? What will be his age 3 years ago?

Worksheet-8-(Basic geometrical ideas)

1. ਖੁੱਲੀ ਕਿਤਾਬ ਕਿਸ ਕੋਣ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ?

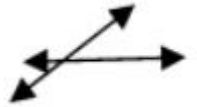
Which type of the angle is represented by the open book?

- (a) ਨਿਊਣ ਕੋਣ (acute angle) (b) ਅਧਿਕ ਕੋਣ (obtuse angle)
(c) ਰਿਫਲੈਕਸ ਕੋਣ (reflex angle) (d) ਸਮਕੋਣ (right angle)

2. ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ:

Which of the following lines is represented in the given figure?

- (a) ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ (Parallel Lines) (b) ਕਾਟਵੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ (Intersecting lines)
(c) ਇੱਕ ਬੰਦ ਆਕ੍ਰਿਤੀ (Closed figure) (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (None of these)

3. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ?

Which of the following represents an example of parallel lines?

- (a) ਮੇਜ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਕਿਨਾਰੇ (The adjacent edges of a table top)
(b) ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਦੀ ਪਟਰੀ (a railway track)
(c) 'X' ਦੁਆਰਾ ਬਣੇ ਰੇਖਾ-ਖੰਡ (line segments forming letter 'X')
(d) 'V' ਦੁਆਰਾ ਬਣੇ ਰੇਖਾ-ਖੰਡ (line segments forming letter V.)

4. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸਦਾ ਆਰੰਭਿਕ ਬਿੰਦੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ? Which of the following has no starting point?

- a) ਰੇਖਾ(line) b) ਕਿਰਨ (ray)
c) ਰੇਖਾ ਖੰਡ(line segment) d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (None of these)

5. ਚੱਕਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਜੀਵਾ _____ ਕਹਾਉਂਦੀ ਹੈ। The biggest chord of circle is called _____

- a) ਅਰਧ ਵਿਆਸ (Radius) b) ਕੇਂਦਰ (center)
c) ਵਿਆਸ (Diameter) d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (None of these)

6. ਵਕਰ ਜਿਸਦੇ ਸਿਰੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਬੰਦ ਹੋਣ, _____ ਵਕਰ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਹੈ।

Curve with closed ends is called _____.

- a) ਰੇਖਾ (line) b) ਖੁੱਲੀ ਵਕਰ (Open curve) c) ਬੰਦ ਵਕਰ (Closed curve) d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ (none of these)

7. ਦੋ ਬਿੰਦੂਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਲੰਘਦੀਆਂ ਹਨ? How many lines can pass through two points?

- a) ਇੱਕ (one) b) ਦੋ (two) c) ਅਣਗਿਣਤ (infinite) d) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ (none)

8. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਬਹੁਭੁਜ ਦੇ ਵਿਕਰਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ? Which of the following polygon has no diagonal?

- a) ਤ੍ਰਿਭੁਜ(triangle) b) ਘਣਾਵ(cube) c) ਚਤੁਰਭੁਜ(quadrilateral)
d) ਪੰਜਭੁਜ(pentagon)

9. ਚਾਰ ਭੁਜਾ ਵਾਲੇ ਬਹੁਭੁਜ ਨੂੰ _____ ਆਖਦੇ ਹਨ। Polygon with four sides is called _____.

- a) ਤ੍ਰਿਭੁਜ (Triangle) b) ਚਤੁਰਭੁਜ (quadrilateral)
c) ਪੰਜਭੁਜ (pentagon) d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (none of these)

10. ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਲੰਘ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ? How many lines can pass through a point?

- a) 1 b) 2 c) 4 d) ਅਣਗਿਣਤ (infinite)

11. ਇੱਕ ਚਤੁਰਭੁਜ ਦੇ _____ ਵਿਕਰਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। A quadrilateral has _____ diagonals.

- a) 1 b) 2 c) 3 d) 4

12. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜਾ ਇੱਕ ਬਹੁਭੁਜ ਨਹੀਂ ਹੈ? Which of the following is not a polygon?

- a) ਤ੍ਰਿਭੁਜ (Triangle) b) ਪੰਜਭੁਜ (Pentagon) c) ਚੱਕਰ (Circle) d) ਚਤੁਰਭੁਜ (Quadrilateral)

13. ਹੇਠ ਦਿੱਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਇੱਕ ਚਤੁਰਭੁਜ ਹੈ? Which one of the following is a quadrilateral?

14. ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਦਾ ਵਿਆਸ 12 ਸਮ ਹੈ ਤਾਂ ਅਰਧ ਵਿਆਸ _____ ਹੈ। If the diameter of a circle is 12 cm then the radius is _____

- a) 24 ਸਮ (cm) b) 6 ਸਮ (cm) c) 18 ਸਮ (cm) d) 4 ਸਮ (cm)

15. ਇੱਕ ਕੋਣ ਸਮਤਲ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦਾ ਹੈ? An angle divides the plane into how many regions ?

- a) 2 b) 3 c) 4 d) 5

16. ਜੇ ਰੇਖਾਵਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਕੱਟਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਦੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: The line, which do not intersect and have equal distance between them are called:

- a) ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ (Parallel line) b) ਸਰਲ ਰੇਖਾਵਾਂ (straight lines)
c) ਕਾਟਵੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ (intersecting lines) d) ਲੰਬ ਰੇਖਾਵਾਂ (perpendicular lines)

17. ਇੱਕ ਛੇ-ਭੁਜ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਸਿਖਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ? How many vertices are there in a hexagon?

- a) 5 b) 6 c) 7 d) 8

18. ਦੋ ਰੇਖਾਵਾਂ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕੱਟਦੀਆਂ ਹਨ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? Two lines meeting at a point are called:

- a) ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ (Parallel line) b) ਸਰਲ ਰੇਖਾਵਾਂ (straight lines)
c) ਕਾਟਵੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ (intersecting lines) d) ਲੰਬ ਰੇਖਾਵਾਂ (perpendicular lines)

19. ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਿੰਦੂ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਹੀ ਰੇਖਾ-ਖੰਡ 'ਤੇ ਸਥਿਤ ਹੋਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ: Three or more points which lie on a same line segment are called:

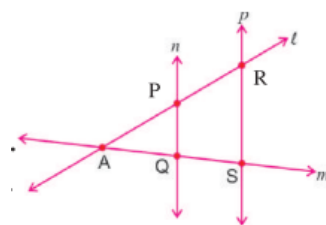
- a) ਸਮਤਲ(plane) b) ਸੰਗਾਮੀ ਬਿੰਦੂ(concurrent point) c) ਸਮਰੇਖੀ ਬਿੰਦੂ(collinear points)
d) ਅਸਮਰੇਖੀ ਬਿੰਦੂ (non collinear points)

20. ਤਿੰਨ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰੇਖਾਵਾਂ ਜੋ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਕੱਟਦੀਆਂ ਹਨ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? Three or more than three lines meeting at a point are called:

- a) ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ (Parallel line) b) ਸੰਗਾਮੀ ਰੇਖਾਵਾਂ (concurrent lines)
c) ਕਾਟਵੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ (intersecting lines) d) ਲੰਬ ਰੇਖਾਵਾਂ (perpendicular lines)

21. ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਾਮ ਦੱਸੋ। From the given figure, name

- i) ਸਮਾਂਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦੇ ਜੋੜੇ (Pair of parallel lines)
ii) ਕਾਟਵੀਆਂ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦੇ ਜੋੜੇ (Pair of intersecting lines)
iii) ਰੇਖਾਵਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਟ ਬਿੰਦੂ Q ਹੈ (Lines, whose point of intersection is Q)
iv) ਰੇਖਾਵਾਂ ਜਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਟ ਬਿੰਦੂ A ਹੈ (Line, whose point of intersection is A)
v) ਸਮਰੇਖੀ ਬਿੰਦੂ (Collinear points)

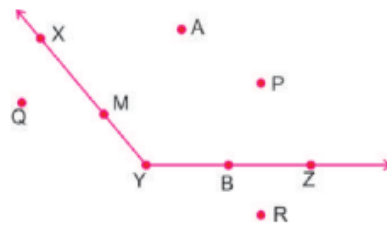
22. ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਉਹਨਾਂ ਬਿੰਦੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਦੱਸੋ ਜੋ: In the

given figure, name the points that lie:

i) ਕੋਣ XYZ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਹਨ। In the interior of angle, XYZ .

ii) ਕੋਣ XYZ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਭਾਗ ਵਿੱਚ ਹਨ। In the exterior of angle, XYZ .

iii) ਕੋਣ XYZ ਉੱਤੇ ਹਨ। On angle XYZ.

23. ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ ਚਤੁਰਭੁਜ EFGH ਲਈ ਨਾਮ ਦੱਸੋ। For the given quadrilateral, EFGH name:

i) ਸਾਰੇ ਸਿਖਰਾਂ ਦੇ। All the vertices.

ii) ਸਾਰੀਆਂ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੇ। All sides.

iii) ਸਾਰੇ ਕੋਣਾਂ ਦੇ। All angles.

iv) HE ਦੇ ਸਨਮੁਖ ਭੁਜਾ। Side opposite to HE.

v) ਕੋਣ G ਦੇ ਲਾਗਵੇਂ ਕੋਣ। Angles adjacent to G.

vi) ਇਸਦੇ ਵਿਕਰਣ। All

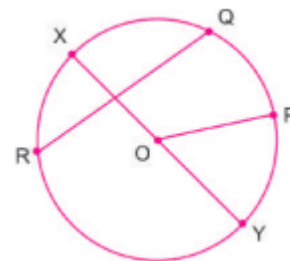
24. ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਦੇ ਨਾਮ ਲਿਖੋ:- In the given figure, write the name of

i) ਕੇਂਦਰ (Center)

ii) ਅਰਧ ਵਿਆਸ(Radii)

iii) ਵਿਆਸ(Diameter)

iv) ਜੀਵਾ(Chord)

Worksheet-9-(Understanding Elementary Shapes)

1) ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਭੁਜਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਬਹੁਭੁਜ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

A polygon with the least number of sides is called?

(a) ਪੰਜਭੁਜ (Pentagon)

(b) ਛੇ ਭੁਜ (hexagon)

(c) ਚਤੁਰਭੁਜ (Quadrilateral)

(d)

ਤ੍ਰਿਭੁਜ (Triangle)

2) ਲੰਬ ਰੇਖਾਵਾਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹੜੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਕੋਣ ਤੇ ਕੱਟਦੀਆਂ ਹਨ?

At which angle, the perpendicular lines intersect each other?

(a) ਨਿਊਨ ਕੋਣ ਤੇ (Acute angle)

(b) ਅਧਿਕ ਕੋਣ ਤੇ (Obtuse angle)

(c) ਸਮਕੋਣ ਤੇ (Right angle)

(d) ਸਰਲ ਕੋਣ ਤੇ (Straight angle)

3) ਇੱਕ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੇ ਤਿੰਨੋਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕੋਣਾਂ ਸਬੰਧੀ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸਹੀ ਹੈ।

Which statement is true for all three interior angles of triangle.

- (a) ਤਿੰਨੋਂ ਨਿਊਨ ਕੋਣ ਹੋ ਸਕਦੇ (All angles may be acute)
- (c) ਤਿੰਨੋਂ ਅਧਿਕ ਕੋਣ ਹੋ ਸਕਦੇ (All angles may be obtuse)
- (b) ਤਿੰਨੋਂ ਸਮਕੋਣ ਹੋ ਸਕਦੇ (All angles may be right angle)
- (d) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (None of these)

4) ਤੁਸੀਂ ਚੱਕਰ ਦਾ ਕਿੰਨ੍ਹਾਂ ਭਾਗ ਘੁੰਮ ਜਾਓਗੇ ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਖੜੇ ਹੋ ਤੇ ਘੜੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਘੁੰਮਕੇ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰੋ? What part of revolution have you turned through if you are stand facing west and turn clockwise to face east?

- a) $\frac{11}{22}$
- b) $\frac{11}{33}$
- c) $\frac{11}{44}$
- d) $\frac{11}{55}$

5) ਘੜੀ ਦੀ ਮਿੰਟਾਂ ਵਾਲੀ ਸੂਈ ਇੱਕ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਡਿਗਰੀ ਦਾ ਕੋਣ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ?

How many degrees the minute hand of a clock will cover in one hour?

- a) 90^0
- b) 180^0
- c) 270^0
- d) 360^0

6) ਕੋਣ ਮਾਪਕ ਕਿੰਨੇ ਡਿਗਰੀ ਤੱਕ ਕੋਣ ਮਾਪ ਸਕਦੀ ਹੈ?

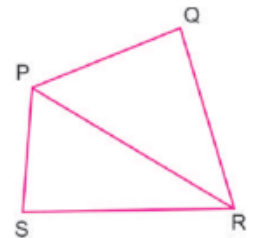
What is the maximum measure of an angle that can be measured using protractor?

- (a) 60^0
- (b) 90^0
- (c) 180^0
- (d) 270^0

7) ਦਿੱਤੀ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਸਹੀ ਹੈ।

In the given figure, which of the following is true?

- a) $PR=PQ$
- b) $PR>QR$
- c) $PS>PR$
- d) $PR<PQ$

8) ਦਿੱਤੀ ਆਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਕਿਹੜਾ ਕੋਣ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

Which angle is represented in the given figure?

- a) ਰਿਫਲੈਕਸ ਕੋਣ (Reflex Angle)
- b) ਨਿਊਨ ਕੋਣ (acute angle)
- c) ਅਧਿਕ ਕੋਣ (obtuse angle)
- d) ਸਮ ਕੋਣ (Right angle)

9) ਹੇਠ ਦਿੱਤਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਬ ਰੇਖਾਵਾਂ ਦੀ ਉਦਾਹਰਨ ਕਿਹੜੀ ਹੈ। Which of the following is the example of perpendicular lines?

- a) ਰੇਲ ਦੀਆਂ ਪਟੜੀਆਂ (Railway lines)
- b) ਅੱਖਰ 'X' ਬਣਾਉਂਦੇ ਰੇਖਾਖੰਡ (Line segment forming letter, X)
- c) ਇੱਕ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਲਾਗਵੇਂ ਕਿਨਾਰੇ (Adjacent edges of a table)
- d) ਅੱਖਰ M ਬਣਾਉਂਦੇ ਰੇਖਾਖੰਡ (Line segment forming M)

10) ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਕੋਣਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਕੋਣ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। Which of the following forms triangle?

- a) $60^\circ, 72^\circ, 48^\circ$ b) $73^\circ, 54^\circ, 59^\circ$ c) $60^\circ, 51^\circ, 70^\circ$ d) $100^\circ, 42^\circ, 39^\circ$

11) ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਸਹੀ ਹੈ? Which of the following option is correct?

- a) 101° =ਰਿਫਲੈਕਸ ਕੋਣ (Reflex Angle) b) 215° =ਅਧਿਕ ਕੋਣ (obtuse angle)
c) 180° =ਸਰਲ ਕੋਣ (Straight Angle) d) 90° =ਨਿਊਨ ਕੋਣ (Acute Angle)

12) ਇੱਕ ਘੜੀ ਦੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸੂਈ ਘੜੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਚੱਕਰ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਭਾਗ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। What fraction of a clockwise revolution does the hand of a clock turn through when it goes from:

- i) 3 ਤੋਂ 9 ਤੱਕ (3 to 9) ii) 5 ਤੋਂ 8 ਤੱਕ (5 to 8)
iii) 10 ਤੋਂ 4 ਤੱਕ (10 to 4) iv) 2 ਤੋਂ 11 ਤੱਕ (2 to 11)

13) ਇੱਕ ਘੜੀ ਦੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਾਲੀ ਸੂਈ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਏ ਸਮਕੋਣਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪਤਾ ਕਰੋ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ: Find the number of right angle turned through by the hand of a clock, when it goes clockwise from

- i) 5 ਤੋਂ 8 ਤੱਕ (5 to 8) ii) 1 ਤੋਂ 7 ਤੱਕ (1 to 7) iii) 4 ਤੋਂ 10 ਤੱਕ (4 to 10) iv) 12 ਤੋਂ 6 ਤੱਕ (12 to 6)

14) ਇੱਕ ਘੜੀ ਦੀ ਸੂਈ ਕਿੱਥੇ ਰੁਕੇਗੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। Where will be the hand of a clock stop if it starts at?

- i) 12 ਤੋਂ ਅਤੇ ਘੜੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ $\frac{1}{4}$ ਚੱਕਰ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। 12 and make $\frac{1}{4}$ revolution clockwise
ii) 2 ਤੋਂ ਅਤੇ ਘੜੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ $\frac{1}{2}$ ਚੱਕਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। 2 and make $\frac{1}{2}$ revolution clockwise
iii) 5 ਤੋਂ ਅਤੇ ਘੜੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ $\frac{3}{4}$ ਚੱਕਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। 5 and make $\frac{3}{4}$ revolution clockwise

15) ਤੁਸੀਂ ਚੱਕਰ ਦਾ ਕਿੰਨਾ ਭਾਗ ਮੁੜਦੇ ਹੋ, ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਚਿਹਰਾ ਕਰਕੇ ਖੜੇ ਹੋ: Which part of the revolution have you turned through, if you are facing?

- i) ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਅਤੇ ਘੜੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋ। East and turn clockwise to north.

ii) ਦੱਖਣ ਵੱਲ ਅਤੇ ਘੜੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋ। South and turn clockwise to north.

iii) ਪੱਛਮ ਵੱਲ ਅਤੇ ਘੜੀ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਪੂਰਬ ਵੱਲ ਮੁੜਦੇ ਹੋ। West and Turn clockwise to east.

16) ਦਿੱਤੇ ਕੋਣ ਕੋਣ-ਮਾਪਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਬਣਾਓ। Draw the following angles by using protractor.

i) 40° ii) 75° iii) 105° iv) 90° v) 130°

17) ਹਰੇਕ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਘੜੀ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਣ ਦਾ ਮਾਪ ਪਤਾ ਕਰੋ। Find the angle measure between the hands of the clock in each figure

i)

3.00 am

ii)

6.00 am

iii)

2.00 am

Worksheet-10-(Ratio and Proportion)

1) 2 : 3 ਦਾ ਤੁੱਲ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ: A ratio equivalent of 2 : 3 is:

(a) 4 : 3 (b) 2 : 6 (c) 6 : 9 (d) 10 : 9

2. ਦੋ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ 7 : 9 ਹੈ। ਜੇਕਰ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਜੋੜ 112 ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਡੀ ਸੰਖਿਆ ਹੈ: Two numbers are in the ratio 7 : 9. If the sum of the numbers is 112, then the larger number is:

(a) 63 (b) 42 (c) 49 (d) 72

3. 384 : 480 ਦਾ ਸਰਲ ਰੂਪ ਹੈ: Ratio 384 : 480 in its simplest form is:

(a) 3 : 5 (b) 5 : 4 (c) 4 : 5 (d) 2 : 5

4. ਜੇਕਰ A, B, C, 1200 ਰੁਪਏ ਨੂੰ 2 : 3 : 5 ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ B ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ: If A, B, C, divide Rs 1200 in the ratio 2 : 3 : 5, then B's share is

(a) Rs 240 (b) Rs 600 (c) Rs 380 (d) Rs 360

5. ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਬੱਸ 3 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ 126 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਰੇਲਗੱਡੀ 5 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ 315 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੋਵੇਗਾ: If a bus travels 126 km in 3 hours and a train travels 315 km in 5 hours, then the ratio of their speeds is:

(a) 2 : 5 (b) 2 : 3 (c) 5 : 2 (d) 25 : 6

6. ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ ਪੁਰਸ਼ ਅਤੇ ਮਹਿਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ 5 : 3 ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੰਪਨੀ ਵਿੱਚ 115 ਪੁਰਸ਼ ਕਰਮਚਾਰੀ ਹਨ, ਤਾਂ ਮਹਿਲਾ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ:

The ratio of male and female employees in a company is 5 : 3. If there are 115 male employees in the company, then the number of female employees is:

- (a) 96 (b) 52 (c) 69 (d) 66

7. ਜੇਕਰ $57 : x = 51 : 85$, ਤਾਂ x ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ: If $57 : x = 51 : 85$, then the value of x is

- (a) 95 (b) 76 (c) 114 (d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (None of these)

8. ਜੇਕਰ 4, a , a , 36 ਸਮਾਨ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਤਾਂ $a = ?$ If 4, a , a , 36 are in proportion, then $a = ?$

- (a) 24 (b) 12 (c) 3 (d) 24

9. ਜੇਕਰ $5 : 4 :: 30 : x$, ਤਾਂ x ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੈ: If $5 : 4 :: 30 : x$, then the value of x is

- (a) 24 (b) 12 (c) $3/2$ (d) 6

10. ਅਨੁਪਾਤ ਦੇ ਪਹਿਲੇ, ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਪਦ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 16, 24 ਅਤੇ 54 ਹਨ। ਤੀਜਾ ਪਦ ਹੋਵੇਗਾ: The first, second and fourth terms of a proportion are 16, 24 and 54 respectively. The third term is:

- (a) 32 (b) 48 (c) 28 (d) 36

11. ਦੋ ਰਾਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦੀ ਇਕਾਈ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ: What is the unit of ratio of any two quantities?

- a) ਕੋਈ ਇਕਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ (No unit) (b) ਪਹਿਲੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਇਕਾਈ (unit of the first quantity)
c) ਦੂਜੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਇਕਾਈ (unit of the second quantity) d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (None of these)

12. ਇੱਕ ਕੁਇਜ਼ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਉੱਤਰਾਂ ਦਾ ਗਲਤ ਉੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਅਨੁਪਾਤ 5:2 ਹੈ। ਜੇਕਰ 16 ਗਲਤ ਉੱਤਰ ਹਨ, ਤਾਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਹੈ: In a quiz program, the ratio of correct answers to incorrect answers is 5: 2. If 16 incorrect answers are given, then the number of correct answers given is:

- (a) 80 (b) 30 (c) 20 (d) 40

13. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਸਮਾਨ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਹਨ? Which of the following are in proportion?

- a) 10, 12, 6, 5 (b) 6, 10, 12, 5 (c) 5, 6, 10, 12 (d) 5, 6, 12, 10

14. ਜੇ ਇੱਕ ਕਾਰ 3 ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ 120 ਕਿਮੀ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 5 ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਦੂਰੀ ਬਰਾਬਰ ਹੈ: If distance travelled by a car in 3 hrs is 120 kms, then distance travelled by car in 5 hrs is

- a) 200 km (b) 160 km (c) 100 km (d) 150 km

15. ਜੇ $x:6 = 55:11$ ਤਾਂ x ਦਾ ਮੁੱਲ ਪਤਾ ਕਰੋ। If $x : 6 = 55 : 11$, then find the value of x .

- a) 30 (b) 18 (c) 24 (d) 66

16. ਇੱਕ ਕਾਰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਵਿੱਚ 60 ਕਿ.ਮੀ. ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ। 30 ਕਿ.ਮੀ. ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ?

A car travels 60 km in half hours. How much time is required to cover 30 km with the same speed?

- a) 20 ਮਿੰਟ(min) b) 30ਮਿੰਟ(min) c) 15ਮਿੰਟ(min) d) 60 ਮਿੰਟ(min)

17. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ?

Which of the following statements is not true?

(a) 40 (ਵਿਅਕਤੀ) persons : 200(ਵਿਅਕਤੀ) persons = Rs 15 : Rs 75

(b) 7.5 litres : 15 litres = 5 kg : 10 kg

(c) 99 kg : 45 kg = Rs 44 : Rs 24

(d) 32 m : 64 m = 6 sec : 12 sec

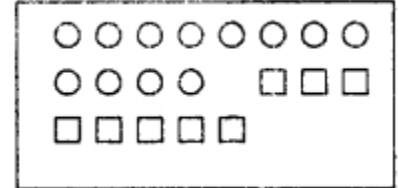
18. 40 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਨਾਲ 1 ਮੀਟਰ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ: The ratio of 40 cm to 1 m is:

- a) 2:5 b) 3:5 c) 4:5 d) 5:2

19. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਪਾਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ 10:5 ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ? Which of the following ratios is not equivalent to 10:5?

- a) 1:2 b) 2:1 c) 20:10 d) 30:15

20. ਦਿੱਤੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿੱਚ ਆਇਤ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੱਕਰਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਵਰਗਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੋਵੇਗਾ: Find the ratio of number of circles and number of squares inside the following rectangle:

- a) 3:12 b) 2:3 c) 12:3 d) 3:2

21. ਇੱਕ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਘਣ ਦੇ ਕਿਨਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਹੈ: The ratio of number of sides of a square and the number of edges of a cube is

- a) 2:3 b) 1:4 c) 1:3 d) 1:2

22. ਅਨੁਪਾਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਸਰਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਸਦਾ ਸਾਂਝਾ ਗੁਣਨਖੰਡ ਹੈ: The ratio is said to be in its simplest form, if its common factor is:

- a) 1 b) 0 c) -1 d) 2

23. ਇੱਕ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ 175 ਮੁੰਡੇ, 205 ਕੁੜੀਆਂ ਅਤੇ 20 ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ। ਅਨੁਪਾਤ ਪਤਾ ਕਰੋ: In a school, there are 175 boys, 205 girls and 20 teachers. Find the ratio of the number of:

- i) ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ। Boys to the number of teachers.

ii) ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਾਲ। Girls to the number of boys.

iii) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ। Teachers to the number of total persons in the school.

24. ਇਕ ਬੱਸ $2\frac{1}{2}$ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ 90 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਤਾ ਕਰੋ: A bus travels 90 km in $2\frac{1}{2}$ hours. Find:

i) ਉਸੇ ਚਾਲ 'ਤੇ 54 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੀ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਸਮਾਂ ਲਵੇਗੀ? How much time is required to cover 54 km with the same speed?

ii) ਉਸੇ ਚਾਲ 'ਤੇ 4 ਘੰਟਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਦੂਰੀ ਪਤਾ ਕਰੋ। Find the distance covered in four hours with the same speed.

25. 5 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਚਾਵਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ₹32.50 ਹੈ। ਪਤਾ ਕਰੋ: Cost of 5 KG rice is ₹32.50. Find:

i) 14 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਚਾਵਲਾਂ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ? What will be the cost of 14 kg rice?

ii) ₹162.50 ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਚਾਵਲ ਖਰੀਦੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? What quantity of rice can be purchased in ₹162.50?

Worksheet-11- ਪਰਿਮਾਪ ਅਤੇ ਖੇਤਰਫਲ (Area and perimeter)

1. ਜੇਕਰ ਆਇਤ ਦੀ ਲੰਬਾਈ L ਅਤੇ ਖੇਤਰਫਲ A ਹੈ ਤਾਂ ਚੌੜਾਈ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ?

If length of a rectangle is L and its area is A, then its breadth is:

a) $\frac{A}{L}$

b) $L + A$

c) $\frac{L}{A}$

d) $A \times L$

2. ਇੱਕ ਰੁਮਾਲ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਲੇਸ ਲਗਾਉਣ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੀ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

Which of the following should be known to put lace around a handkerchief?

a) ਇਸਦਾ ਪਰਿਮਾਪ (its perimeter)

b) ਇਸਦਾ ਖੇਤਰਫਲ (its

area)

c) ਇਸਦਾ ਪਰਿਮਾਪ ਅਤੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੋਵੇਂ (both area and perimeter)

(d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (none on these)

3. ਜੇਕਰ ਵਰਗ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 225 ਸਮ^2 ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਭੁਜਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ?

If area of a square is 225 cm^2 , then what will be length of its side?

a) 15 ਸਮ (cm)

b) 60 ਸਮ (cm)

c) 225 ਸਮ (cm)

d) 30 ਸਮ (cm)

4. 50 ਮੀਟਰ ਲੰਬਾਈ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਆਇਤਾਕਾਰ ਬਾਗ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 300 ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਹੈ, ਬਾਗ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਕੀ ਹੈ?

The length of a rectangular park whose area is 300 square metres is 50 metres. What is its breadth?

- a) 4m b) 6m c) 8m d) 1500m

5. ਸਮ ਛੇ ਭੁਜ ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸਦੀ ਹਰੇਕ ਭੁਜਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 8 ਮੀਟਰ ਹੈ?

What will be the perimeter of a regular hexagon whose each side is of length 8m?

- (a) 14 ਮੀ(m) (b) 48 ਮੀ(m) (c) 10 ਮੀ(m) (d) 50 ਮੀ (m)

6. ਇਕ ਤਾਰ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 12 ਸਮ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮੋੜ ਕੇ ਵਰਗ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਵਰਗ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ?

The length of a wire is 12 cm long. A square is formed by folding it. What will be the area of the square?

- (a) 36cm^2 (b) 144cm^2 (c) 9cm^2 (d) 12cm^2

7. ਇਕ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦੀਆਂ ਦੋ ਭੁਜਾਵਾਂ 12 ਸਮ ਅਤੇ 14ਸਮ ਹਨ। ਇਸ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ 36ਸਮ ਹੈ। ਤੀਸਰੀ ਭੁਜਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਕੀ ਹੈ? Two sides of a triangle are 12 cm and 14 cm. The perimeter of the triangle is 36 cm. What is length of third side?

- a) 18cm b) 26cm c) 10cm d) 20cm

8. ਇੱਕ ਸਮ ਪੰਜਭੁਜ ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ 100 cm ਹੈ। ਇਸਦੀ ਹਰੇਕ ਭੁਜਾ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਕੀ ਹੋਵੇਗੀ?

The perimeter of a regular pentagon is 100 cm. How long is its each side?

- (a) 4cm (b) 25cm (c) 20cm (d) 50cm

9. ਇੱਕ ਆਇਤਕਾਰ ਗੱਤੇ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 45 ਵਰਗ ਸਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਲੰਬਾਈ 5 ਸਮ ਹੈ। ਆਇਤਕਾਰ ਗੱਤੇ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਹੈ: The area of a rectangular piece of cardboard is 45 sq

cm and its length is 5 cm. The width of the cardboard is _____

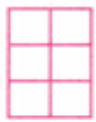
- a) 9cm b) 4cm c) 7cm d) 8cm

10. ਇੱਕ ਵਰਗਾਕਾਰ ਅਤੇ ਆਇਤਕਾਰ ਪਲਾਟ ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਰਗ ਦੀ ਭੁਜਾ 40 ਮੀ ਅਤੇ ਆਇਤ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 50 ਮੀ ਹੈ ਤਾਂ ਆਇਤ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਹੈ: A square and a rectangular plot of land have same perimeter. If the square is of side 40 m and rectangle is of length 50 m. Then area of rectangle is

- a) 200 ਵਰਗ ਸਮ (cm^2) b) 150 ਵਰਗ ਸਮ (cm^2) c) 1500 ਵਰਗ ਸਮ (cm^2) d) 1600 ਵਰਗ ਸਮ (cm^2)

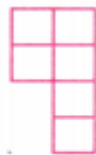
11. ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਚਿੱਤਰ 1 ਇਕਾਈ ਵਾਲੇ ਛੇ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਬਣਦੇ ਹਨ। ਕਿਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਹੈ?

Following figures are formed by joining six-unit squares. Which figure has smallest perimeter?

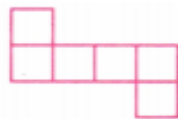
(i)

a) i

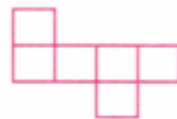
(ii)

b) ii

(iii)

c) iii

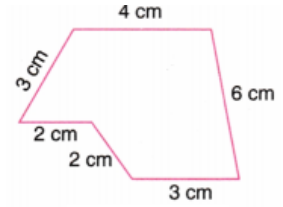

(iv)

d) iv

12. ਦਿੱਤੇ ਚਿੱਤਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਹੈ: The perimeter of the given figure is:

- (a) 33 m (b) 18 m (c) 10 m (d) 20 m

13. ਇੱਕ ਆਇਤ ਦਾ ਘੇਰਾ, ਜਿਸਦੀਆਂ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ 1 m 30 cm ਅਤੇ 70 cm

ਹਨ, ਹੋਵੇਗੀ: The perimeter of a rectangle whose sides are 1 m 30 cm and 70 cm, is:

- (a) 20 m (b) 4 m (c) 0.2 m (d) 2 m 30 cm

14. ਆਇਤ ਦੀਆਂ ਭੁਜਾਵਾਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ 5:4 ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਘੇਰਾ 72 ਸਮ ਹੈ। ਆਇਤ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਹੋਵੇਗੀ: The ratio of the sides of rectangle is 5:4 and its perimeter is 72 cm. Then, the length of the rectangle is:

- (a) 40 cm (b) 20 cm (c) 30 cm (d) 60 cm

15. ਤੱਤ(A): ਮਨੋਜ 20 ਮੀਟਰ ਲੰਬੇ ਅਤੇ 10 ਮੀਟਰ ਚੌੜੇ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਇੱਕ ਪੂਰਾ ਚੱਕਰ ਲਗਾਇਆ। ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਦੂਰੀ 60 ਮੀ. ਹੈ। Assertion (A) Manoj went to a park 20 m long and 10 m wide. He took one complete round of it. The distance covered by him is 60 m.

ਕਾਰਨ (R): ਇੱਕ ਬੰਦ ਚਿੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਘੇਰੀ ਗਈ ਥਾਂ ਨੂੰ ਇਸਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। Reason (R) The amount of surface enclosed by a closed figure is called its area.

(a) A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਸੱਚ ਹਨ ਅਤੇ R, A ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੈ। Both A and R are true and R is the correct explanation of A.

(b) A ਅਤੇ R ਦੋਵੇਂ ਸੱਚ ਹਨ ਪਰ R, A ਦੀ ਸਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ। Both A and R are true but R is not the correct explanation of A.

(c) A ਸੱਚ ਹੈ ਪਰ R ਗਲਤ ਹੈ। A is true but R is false.

(d) A ਗਲਤ ਹੈ ਪਰ R ਸੱਚ ਹੈ। A is false but R is true.

16. ਤੁਹਾਡੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਫਰਸ਼ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਛੱਤ ਦੇ ਖੇਤਰਫਲ ਦੇ _____ ਹੋਵੇਗਾ।

Area of floor of your class will be _____ as the area of the roof

- a) ਬਰਾਬਰ(Equal) b) ਵੱਧ(greater) c) ਘੱਟ(less) d) ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ(none of these)

17. ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਆਇਤਕਾਰ ਬਕਸੇ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 50 m^2 ਹੈ, ਤਾਂ 10 ਬਕਸਿਆਂ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਹੋਵੇਗਾ:

If the area of one rectangle box is 50 m^2 , the area of 10 boxes will be :

- a) 500 m^2 b) 50 m c) 5 m d) 500 m

18. 25 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਟਰ ਵਰਗ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਕਮਰੇ ਦੇ ਫਲਸ ਉੱਤੇ ਟਾਇਲ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਖਰਚ 625 ਰੁਪਏ ਹੈ। ਫਰਸ਼ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਹੋਵੇਗਾ: The cost of flooring a room at ₹25 per metre square is ₹625. The area of the floor is:
a) 25 m² b) 15 cm² c) 50 cm² d) 25 cm²
19. ਮਨੀ 75 ਮੀ. ਭੁਜਾ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਵਰਗਾਕਾਰ ਪਾਰਕ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੌੜਦਾ ਹੈ। ਕੁਸ਼ 60ਮੀ: ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ 45 ਮੀ:ਚੌੜਾਈ ਵਾਲੇ ਆਇਤਕਾਰ ਪਾਰਕ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਦੌੜਦਾ ਹੈ। ਕਿਸਨੇ ਘੱਟ ਦੂਰੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਹੈ? Mani runs around a square of side 75 m. Khush runs around a rectangular park of length 60 m and breadth 45 m. Who covers less distance?
20. 240ਸਮ ਲੰਬਾਈ ਅਤੇ 150ਸਮ ਚੌੜਾਈ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਆਇਤਕਾਰ ਬੋਰਡ ਨੂੰ 6 ਰੂ: ਪ੍ਰਤੀ ਸਮ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਗਤ ਪਤਾ ਕਰੋ। Find the cost of framing an rectangular whiteboard with length 240 cm and breath 150 cm at the rate of ₹6 per centimeter.
21. ਇੱਕ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਕਾਰ ਖੇਤ ਦੀਆਂ ਭੁਜਾਵਾਂ 15 ਮੀਟਰ, 20 ਮੀਟਰ ਅਤੇ 18 ਮੀਟਰ ਹਨ। ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਖੇਤ ਦੇ ਦੋ ਪੂਰੇ ਗੇੜੇ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਦੂਰੀ ਪਤਾ ਕਰੋ। The side of a triangular field are one 15 m, 20 m and 18 m. Find the total distance travelled by a boy in taking two complete rounds of this field.
22. ਇੱਕ ਸੰਗਮਰਮਰ ਦੀ ਆਇਤਾਕਾਰ ਟਾਈਲ 25 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ x 20 ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਮਾਪਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਆਇਤਾਕਾਰ ਫਰਸ਼ ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਪ 4.5 ਮੀਟਰ x 3 ਮੀਟਰ ਨੂੰ ਢੱਕਣ ਲਈ ਕਿੰਨੀ ਟਾਈਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ? A marble rectangular tile measures 25 cm x 20 cm, how many tiles will be required to cover a rectangular floor of size 4.5 m x 3 m?
23. 108 ਸਮ x 105 ਸਮ ਮਾਪ ਵਾਲੀ ਕਾਗਜ਼ ਦੀ ਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿੰਨੇ ਲਿਫਾਫੇ ਬਣਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੇਕਰ ਹਰੇਕ ਲਿਫਾਫੇ ਲਈ 9ਸਮ x 15 ਸਮ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇ। How many envelopes can be made out of a sheet of paper measuring 108 cm 106 cm, if each envelope requires a piece of paper of size 9 cm x 15 cm?
24. ਜਮੀਨ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਗਾਕਾਰ ਪਲਾਟ ਦੀ ਭੁਜਾ 35 ਮੀਟਰ ਹੈ। ਪਲਾਟ ਨੂੰ ₹4 ਪ੍ਰਤੀ ਵਰਗ ਮੀਟਰ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ (ਪੱਧਰਾ) ਕਰਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਪਤਾ ਕਰੋ। If the side of the square plot of land is 35 m, find the cost of levelling the plot if the rate is ₹4 per square metre.
25. ਇੱਕ ਆਇਤ ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ ਪਤਾ ਕਰੋ ਜਿਸਦਾ ਖੇਤਰਫਲ 324 ਵਰਗ ਸਮ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਇੱਕ ਭੁਜਾ 36 ਸਮ ਹੈ। Find the perimeter of rectangle whose area is 324 cm² and its one side is 36 cm.

26. ਇੱਕ ਆਇਤਾਕਾਰ ਫਰਸ਼ 5 ਮੀਟਰ ਲੰਬਾ ਅਤੇ 4 ਮੀਟਰ ਚੌੜਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਰਗਾਕਾਰ ਗਲੀਚਾ ਜਿਸ ਦੀ ਭੁਜਾ 3 ਮੀਟਰ ਹੈ ਇਸ ਫਰਸ਼ ਤੇ ਪਿਆ ਹੈ। ਫਰਸ਼ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ ਦਾ ਖੇਤਰਫਲ ਪਤਾ ਕਰੋ ਜਿੱਥੇ ਗਲੀਚਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। A rectangular floor is 5 m long and 4 m wide, a square carpet of side 3 m is laid on the floor. Find the area of the floor that is not carpeted.

Worksheet-11- ਅੰਕੜਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ(Data Handling)

1. ਜੇਕਰ ਇੱਕ 10 ਕੋਕ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ 25 ਬੋਤਲਾਂ ਕਿਵੇਂ ਦਰਸਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ?

If one represents 10 bottles of coke then how are 25 bottles coke represented?

 II

2. ਦਾ ਮੁੱਲ ਦੱਸੋ। What is the value of ?

- a) 6 b) 7 c) 5 d) 8

3. 14 ਨੂੰ ਮਿਲਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਿਖੋ। Which tally marks represents 14?

(a)

(b)

(c)

(d)

4. ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਲੇਟਵੇ ਜਾਂ ਖੜਵੇਂ ਛੜਾ ਰਾਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦੂਰੀ ਹੋਵੇ, _____ ਰਾਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। _____ is the method of representing the data in uniform width and size, horizontal or vertical box with equal spacing.

- a) ਆਇਤ ਚਿੱਤਰ (Histogram) b) ਛੜਗਰਾਫ (bar graph) c) ਚਿੱਤਰ ਆਲੇਖ (pictograph)
d) ਮਿਲਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ (tally marks)

5. ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚੋਂ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਨੂੰ _____ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ।

A _____ is a collection of numbers gathered to give some information.

- a) ਬਾਰੰਬਾਰਤਾ(Frequency) b) ਅੰਕੜੇ(data) c) ਮਿਲਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ(tally marks) d) ਕੋਈ ਨਹੀਂ (none of these)

ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਾਰਣੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮਠਿਆਈ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਰਣੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦਿਓ: The given table shows the sweet that is liked by a group of children. On the basis of this table answer the following question:

ਮਠਿਆਈ	ਮਿਲਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ
ਲੱਡੂ (ladoo)	III II
ਬਰਫੀ (burfi)	III I
ਜਲੇਬੀ (jalebi)	III II
ਰਸਗੁੱਲਾ (rasgulla)	III

6. ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਮਠਿਆਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਸੰਦ ਹੈ? Which sweet is like by the most of children?

- a) ਲੱਡੂ (ladoo) b) ਬਰਫੀ (burfi) c) ਜਲੇਬੀ (jalebi) d) ਦੋਵੇਂ (both) a,c

7. ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿਹੜੀ ਮਠਿਆਈ ਪਸੰਦ ਹੈ? Which sweet is like by the least number of children?

- a) ਲੱਡੂ (ladoo) b) ਬਰਫੀ (burfi) c) ਜਲੇਬੀ (jalebi) d) ਰਸਗੁੱਲਾ (rasgulla)

8. ਅਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਮਠਿਆਈ ਹੈ ਜੋ ਬਰਾਬਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? The sweets that are liked by equal number of children?

- a) ਲੱਡੂ (ladoo) b) ਬਰਫੀ (burfi) c) ਜਲੇਬੀ (jalebi) d) ਦੋਵੇਂ (both) a,c

9. ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਕੱਦ (ਸਮ ਵਿੱਚ) ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ। The height (in centimetre) of students of class sixth were recorded as below:

116, 117, 125, 116, 118, 120, 125, 121, 124, 117, 116, 115, 119, 121, 100, 24, 117, 116, 119, 123, 120, 116, 121, 119, 116, 118, 125, 116, 119, 123, 100, 22, 121, 120.

ਇਹਨਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਸਾਰਣੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਓ।

Arrange the data in a tabular form using tally marks.

10. 25 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰ (ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਵਿੱਚ) ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ: The weight of 25 students (in kg) are given below :

25, 34, 32, 28, 25, 28, 34, 32, 32, 34, 32, 25, 28, 34, 34, 28, 28, 25, 32, 33, 32, 34, 33, 32, 25
ਮਿਲਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਣੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਓ।

Arrange the data in a table form using tally marks.

11. ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਛੇਵੀਂ ਕਲਾਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਬੂਟਾਂ ਦੇ ਮਾਪ ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ।
ਉਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:

Ekta is used to collect data for size of shoes of students in her class sixth, a finding recorded in the manner shown below:

5	4	7	5	6	7	6	5	6	6	5
4	5	6	8	7	4	6	5	6	4	6
5	7	6	7	5	7	6	4	8	7	

ਮਿਲਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਰਣੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਓ।

Arrange the data in a table form using tally marks.

12. ਸਵੇਤਾ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਨੂੰ 40 ਵਾਰ ਸੁੱਟਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਵਾਰ ਪਾਸੇ ਦੀ ਉੱਪਰੀ ਸਤਾ ਤੇ ਆਈ ਸੰਖਿਆ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਦਰਸਾਏ ਅਨੁਸਾਰ ਨੋਟ ਕਰਦੀ ਹੈ। Shweta threw a dice 40 times and noted the number, appearing each time as shown below :

1	3	5	6	6	3	5	4	1	6
2	5	3	4	6	1	5	5	6	1
1	2	2	3	5	2	4	5	5	6
5	1	6	2	3	5	2	4	1	5

ਇੱਕ ਸਾਰਣੀ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਮਿਲਾਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਭਰੋ। ਉਹ ਸੰਖਿਆ ਪਤਾ ਕਰੋ।

Make a table and enter the data using tally marks. Find the number that appeared

- ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਾਰ ਆਈ ਹੈ। The minimum number of times
- ਜੋ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਰ ਆਈ ਹੈ। The maximum number of times.

13. ਛੇਵੀਂ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਗਣਿਤ ਟੈਸਟ ਦੇ 10 ਅੰਕਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅੰਕਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ :

The students of class sixth had a math test and scored marks out of 10, which are listed below:

3	7	6	2	5	9	10	8	7	1
8	4	3	5	6	7	8	7	6	5
3	6	9	8	7	5	9	6	7	8

ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਣ ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਾਲ ਸੰਗਠਿਤ ਕਰੋ। Organise the data using tally marks.

- ਕਿੰਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਛੇ ਜਾਂ ਛੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਅੰਕ ਹਨ?

How many students scored less than or equal to 6?

- ਕਿੰਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸੱਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅੰਕ ਹਨ ?

How many students scored more than seven?